

МІФОЛОГЕМА МІСЯЦЯ В ПОЕЗІЯХ Б.ЛЕПКОГО ТА О.ОЛЕСЯ

У статті досліджується рецепція міфологеми місяця відомими українськими поетами ХХ століття Б.Лепкого та О.Олеса. Лунарний образ у творчості митців аналізується крізь призму прадавнього світобачення та в ракурсі індивідуально-авторського міфотворення. Вперше робиться спроба порівняти художню картину світу Богдана Лепкого та Олександра Олеса.

Ключові слова: *образ місяця, міфологема, міфопоетика, міфотворчість, символ, світобачення.*

Міфологія як прояв фантазії людини, спроба осмислення та пояснення природного середовища, світобудови та людської природи на сучасному етапі свого розвитку найповніше реалізується у художній творчості, а тому є засобом вираження особистісного начала. Підсвідоме використання автором розгорнутої системи міфологічних елементів свідчить про його міфомислення та зв'язок із архаїчними геномами свого народу. Розгляд художнього твору як вираження метаморфоз реального та уявного світу уможливорює глибоке усвідомлення та розуміння індивідуальності автора, його світобачення та межі міфологічного мислення.

Літературна творчість Богдана Лепкого та Олександра Олеса є широко дослідженою в українській літературознавчій науці. Так, Н.Білик проаналізувала діяльність Б.Лепкого крізь призму української національної ідеї, О.Царик охарактеризувала тематично-проблемне коло та жанрово-стильову своєрідність його новелістики, Б.Вальнюк вивчала поетику історичної романістики митця, М.Зушман розглядав малу прозу автора в контексті західноукраїнської новелістики кінця ХІХ – початку ХХ століття, Р.Камберова досліджувала семантику лексем зі значенням кольору, а С.Панцьо висвітлювала символічний потенціал соматичної лексики у його літературному доробку тощо. Проте міфопоетика художньої спадщини Б.Лепкого не була у колі наукового вивчення. Натомість міфотворчість О.Олеса знайшла глибоке

вираження у наукових розвідках літературознавчої науки. Зокрема, І.Чернова досліджувала систему міфологем, рецепцію традиційних сюжетів та образів, поетичну модель світу митця, О.Цалапова розглядала принципи трансформації фольклорного матеріалу в казках письменника на основі міфоаналізу, О.Таран вивчала культурно-національні конотації символів у поезії митця, О.Чепелик аналізувала рецепцію естетики західноєвропейського символізму у творах О.Олеся доеміграційного періоду, Г.Церна подавала творчу інтерпретацію «вічних» образів у літературному просторі автора тощо. Однак міфологема місяця в поезіях обох митців не була об'єктом дослідження українських літературознавців, що й становить актуальність нашої статті.

Отже, **метою** нашої розвідки є міфоаналіз поетичної творчості Б.Лепкого та О.Олеся, дослідження особливостей реалізації у ній міфологеми місяця, порівняння міфотворчості обох письменників

Художні твори Б.Лепкого та О.Олеся засвідчують ліричну закоханість обох митців у красу нічної природи в цілому та в астральні світила зокрема. Подекуди у їхній ліриці спостерігається алегоричне зображення образу місяця, що має символічний характер. Так, у вірші Олександра Олеся «Пташко! Будь рада теплу і весні...» читаємо: *«Сонце погасне, і ніч прилетить / З чарами, сріблом, красою (...)*» [7, с.56]. Розкодовуючи глибинний смисл авторських інтенцій, легко зрозуміти, що за допомогою інакомовлення поет створює своєрідну алюзію на місячне світло, оскільки срібло – це символ місяця [2, с.202], а місяць – єдине джерело нічного сяйва. Імплицитність такої інформації констатуємо і в поезії «Хто нам казати не давав...», де за допомогою художніх засобів автор завуальовано відображає сяяння нічного світила: *«О, правда, знали ми в ту мить, / Кому сміється ніч і сяє (...)*» [7, с.71]. Метонімія, що нею послуговується поет, свідчить про нерозривний внутрішній зв'язок позначуваних нею образів ночі та місяця, що сприймаються у даному випадку як єдине ціле.

Дещо по-іншому трактує взаємини ночі із астральними світилами Б.Лепкий, виражаючи їх у родинному зв'язку. В поетичному творі «Ходить

вітер очеретом» описується небесна родина, що репрезентує автентичне мислення художника: *«А по небі нічка ходить, / Тиха нічка, добра мати, / І запалює угорі / Срібний місяць, ясні зорі (...)*» [4, с.86]. Нічні світила тут постають дітьми ночі, а тому їх стосунки логічно можна трактувати братерськими. Така інтерпретація родинних відносин в астральному світі дещо відрізняється від засад первісної міфології, у котрій зазначається: *«Зорі – діти Сонця і Місяця»* [2, с.202]. Таким чином, автор удається до переосмислення та вільного тлумачення традиційних міфологем та їх сполучень, створення індивідуальних варіацій їх значень.

Свою авторську позицію в зображенні астральних стосунків виражає й О.Олесь у поезії *«Місяць, закоханий в ніч чарівну...»*, де замість традиційних взаємин між денним і нічним світилом (*«або як сестра і брат, або як подружжя»* [2, с.305]) описуються теплі почуття окремо між місяцем та ніччю і між сонцем та весною: *«Місяць, закоханий в ніч чарівну, / Сяє, щасливий, і світе; / Сонце цілує рожеву весну, / В травах кохаються квіти»* [7, с.89]. Така авторська версія розгортання любовних стосунків між світилами та їх обранцями реалізує часткове відображення архаїчного мислення та наповнює його власними смисловими інтенціями, що урізноманітнюють та збагачують міфопоетику художнього простору.

Так, насичуючи поезію міфопоетичною символікою, О.Олесь наділяє образи денного та нічного світил своєюрідною наративністю за допомогою кореляції з іншими елементами художнього тексту. У вірші *«Кажі, кажі чудесну казку..»* розгортання міфологічно-казкового сюжету створює глибинний смисл астральних образів, що синтезують у собі значення світла, перемоги над темрявою, радості, краси, надії, життя: *«Облитий місячним промінням, / Де феям фавн на дудці грає, / Де фея папороть зриває, / Веди туди, бо тут тюрма. / Повітря, сонця тут нема»* [7, с.709]. Такий міфологічний контекст цілком виправданий, оскільки світло у прадавній свідомості об'єктивується як «джерело інтелекту, краси і любові; носій об'єднавчої космічної енергії, в якій синтезуються і через яку приходять в

життя Істина, Добро, Правда, Справедливість» [1, с.346].

Таким же естетично-імпліцитним кодом позначена й поезія Б.Лепкого «Соловію малий» із циклу «Весною», у котрій лунарний образ стає засобом відображення душевного стану ліричного героя, заглиблюючись у його почуття: *«І здається мені, / Що зак' місяць засвітить, / Розцвітуться наново в душі / Любові ярі цвіти»* [4, с.101-102]. Естетична сутність змістового наповнення вірша актуалізує мікрокосмічні ритми в інтенціональному сприйнятті твору. Місяць тут несе окреме смислове навантаження, оскільки *«(...) частіше всього він є символом почуття, ірраціональності, підсвідомості і того, що приховано»* [6, с.120], виражаючи первісну психологічну енергію.

У поезії Б.Лепкого «Сталося» із цього ж циклу спостерігаємо взаємоперетікання мікрокосмічного та макрокосмічного рівнів як трансцендентальної єдності, що реалізується в суб'єктивній реальності: *«Видиш цей блакит над нами? / Там світи йдуть за світами, / Сонця, місяці і зорі»* [4, с.110]. Крізь призму власного світосприйняття відображені реалії космічного простору перемишуються з астрологічними поняттями та прадавніми міфологічними поглядами, відповідно до котрих на небі існувало багато сонць та місяців (в'єтнамська, джайнська, лаоська міфології [5]). Таке поєднання макро- та мікрокосму є констатацією вселюдського буття у всесвіті.

Залежність особистісних смисложиттєвих орієнтацій від всеохопного космічного впливу констатує й О.Олесь у вірші «Всю темну ніч мого життя страшного...», де екзистенційне сприйняття світу нівелюється оптимістичним місячним саявом: *«Всю темну ніч мого життя страшного, / Коли я йду, безсилий, без мети, / Ти, промінь місяця ясного, / О, ще хвилинку посвіти...»* [7, с.695]. Образ місячного променя, що виражає символічне значення перемоги, надії та сили, в екзистенційній ситуації протиставляється образу ночі, що втілює в собі слабкість людського духу, перетікаючи від всезагального космосу до індивідуального простору.

Своєрідним звуженням макрокосмічної площини до особистісної сфери відзначається поезія О.Олеся «В саяві ночі ллються хвилі...», де астральний

образ зазнає метаморфоз та стає віддзеркаленням духовного світу ліричного героя: *«А у море кинув з неба / Місяць стрічку золоту, / Та ніяк з цієї стрічки / Я вже пісні не сплету»* [7, с.644]. Метафоризуючи місячне сяйво, автор створює свою художню картину світу, в котрій зосереджене експліцитне відображення навколишньої дійсності на основі візуального сприйняття, де асоціативне мислення стає засобом та причиною міфотворення.

Дещо по-іншому передаються рефлексії міфологем місяця та пісні в поетичному творі Б.Лепкого *«Цить!»* із циклу *«На чужині»*, де персоніфікований образ пісні відповідно до назви циклу самотньо блукає чужою стороною у супроводі місячного сяйва: *«Бідна пісня. Одна / Від села до села / В нічку місячну блудить і блудить»* [4, с.234]. Екзистенційний стан, у якому перебуває міфологізований образ пісні, частково переноситься й на лунарний образ за допомогою додаткових асоціативних перегуків, виражаючи алузію на самотність нічного світила у небі.

Екзистенційними настроями оповита й поезія Б.Лепкого *«Великий бачу тихий сад»* із циклу *«Із записної книжки»*, де самотність ліричного героя переростає у всеохопний сум опосередковано через місячне сяйво, всеосяжність котрого, якщо провести паралель, асоціюється із журбою: *«Все дальше, дальше, дальше йдеш, / Землі ногою не торкаєш, / І, наче арфу, так несеш / Проміння місячне – і граєш, / Тугою серце квітам краєш... / І дальше, дальше, дальше йдеш»* [4, с.83]. Міфологізація дійсності тут має континуальний характер, оскільки автор, гармонійно поєднуючи часо-просторовий континуум із зоровими та слуховими образами, створює онтологічну цілісну картину, кожен елемент котрої несе особливе смислове навантаження, доповнюючи та змінюючи значення один одного. Так, місячне сяйво в образі арфи та її звуків випромінює смуток, заповнюючи ним навколишнє середовище, але цей смуток є лише суб'єктивним вираженням почуттів ліричного героя, котрий продовжує свій шлях із місячною арфою в руках. Отже, відбувається своєрідна деформація основних форм буття, що співвідносяться із процесами реального світу.

Порівняння місячного проміння із струнами арфи вважаємо не

випадковим, оскільки світова міфологічна традиція наділяє її чарівними властивостями. Наприклад, відомо, що в кельтській міфології «арфу називали інструментом душі. Говорили, що вона може викликати веселий сміх, сльози печалі та безтурботний спокій або сон» [6, с.20]. Тому й не дивно, що цей образ є найбільш опоетизованим в українській літературі порівняно з іншими музичними інструментами. Поезія О.Олеся також не стала винятком. В алегоричний опис нічного неба і місячного сяння вплітається образ арфи як художня деталь, що підкреслює всюдисущість нічного світла: *«Як засне гаряче сонце / І на небо в срібних строях / Вийде дивний лицар ночі / І на землю пустить стріли, / Срібну зливу стріл блискучих, / Я в ту ніч дістану арфу...»* [7, с.579]. Алегоричне означення місяця лицарем ночі цілком суголосне праслов'янським уявленням, оскільки наші пращури називали його «володарем ночі», «князем», «княжичем» [8, с.44], визначаючи фольклорний характер функціонування міфологеми місяця. Підтвердженням цього є поетичний твір О.Олеся «Щороку...», котрий, окрім притаманного українському народові звертання до нічного світила, яскраво вирізняється ритмомелодійною організацією тексту, властивому народним замовлянням: *«Місяцю, місяцю, / Князенку ночі, / Зглянься на мене / Високо, високо, / Щоб хоча здалеку / Я надивилась / В блискавки-очі йому»* [7, с.175].

Народнопісенні елементи, що утворюють ідейно-естетичну концепцію твору, зберігають код прадавнього світосприймання й становлять основу народної міфології. Так, у вірші Б.Лепкого «Ідилія» із циклу «Село» рефлексія фольклорного дискурсу стає засобом утвердження гармонійного універсуму: *«День кінчиться, місяць сходить, / На подвір'ї, коло тина, / В сні спокійнім ніч проводить / І конина, і людина»* [4, с.150]. Асоціативний ряд «ніч – місяць – сон», що найчастіше зустрічається в народних колискових піснях, виступає засобом мелійної організації ліричного висловлювання. Лунарний образ як покровитель сновидінь [6, с.120] також реалізує кодований досвід народу, сягаючи позаособистісного Космосу. У ліричному творі «Люблю я тиху ніч» сьйво нічного світила супроводжує сон, поєднуючи, таким чином, суб'єктивний

та безособовий модуси буття: *«Часом несміло місяць в хату гляне – / І сон крадеться до вій...»* [4, с.88].

Схожими інтенціями насичена й історична поезія О.Олеся «Святослав», де метафоричний претекст створює передумови для розгортання подій твору, утворюючи причинно-наслідковий зв'язок «місячне сяйво – ніч – сон»: *«Летиться місячне проміння, / Над землею ніч летить. / Все заснуло, тільки Ольга / Над колискою не спить»* [7, с.340]. Лаконізм метафоричної картини та розсудлива тональність ліричної оповіді втілює фольклорну традицію, створюючи психологічне підґрунтя для сприйняття сюжету. Динамічність місячного сяйва та плинність ночі з самого початку вказують на швидкий темп розвитку подій, що реалізує авторську ідею у формі колискової передати передвоєнні настрої народу.

А в поезії Б.Лепкого «Стілець до матері» із циклу «1914-1920» нічний час і сяяння місяця постають тлом для воєнних подій, підсилюючи тривожність, зневіру, страх та приреченість головного персонажа: *«Була північ... Місяць... ясно, як в днину, / Ах, як тяжко було вийти з хати!.. / Мамо! Кулі! Чи верну, чи згину, / Хочу твоє опрощення мати»* [4, с.187]. Екзистенційний стан ліричного героя контрастує зі світлом, що його випромінює нічне світило, заважаючи непомітно пройти повз ворогів і наражаючи його на вірну смерть, але водночас воно має ідейну значущість, указуючи на непереможний дух українського бійця, чисті поривання його душі та прагнення будь-що захистити свої ідеали.

В іншому творі митця («Мрія») місячне сяйво увиразнює екзистенційне світовідчуття автора, набуваючи магічних властивостей: *«Часом у шафі поміж книжками / Зашепортить. Часом мервецьки білу твар / Покаже місяць у вікні. Над снами / Він сторожить і силе мрії-чар»* [4, с.264]. Ментально значущі категорії тут розкриваються у національному дусі, оскільки, за давніми повір'ями, нічне світило відіграло велику роль у замовляннях, несучи магічну інформацію, а також його світло вважалось шкідливим для сплячої людини: *«До Місяця-молодика зверталися: прохали зцілити хворого, забрати від нього хворобу. Водночас вірили в те, що місячне світло приносить шкоду.*

Остерігалися, щоб Місяць не світив на людину, що спить, бо та захворіє» [2, с.197]. «У ранній японській міфології говориться про те, що світло від Цукуйомі, синтоїстського бога місяця, може викликати галюцинації і видіння. Геката, давньогрецька богиня темного місяця, посилала видіння, але могла покарати людей божевіллям» [6, с.120]. Автор же, опосередковано відтворюючи прадавні уявлення, переносить на лунарний образ свої страхи, вбачаючи в його світлі невідому примарну істоту, але водночас наділяє його позитивними конотаціями, акцентуючи увагу на символічній функції захищати сні та мрії. Амбівалентність значень міфологеми місяця частково нівелює екзистенційну спрямованість поезії Б.Лепкого.

Магічність та містичність місячної ночі здавна звертали на себе увагу людей. Саме на нічний час припадала активність різноманітних духів – лісових, польових, водяних тощо. Найпоширенішими були уявлення про нічне життя русалок, мавок, водяних дів, котрі в слов'янській міфології трактуються як «богині земної води, які живуть на дні водоймищ; неназвані маленькі дівчатка, мертвонароджені чи приспані матерями» [2, с.449]. Народні міфологічні уявлення фіксуються і в літературі ХХ століття. У поезії О.Олеся «Твої очі» ці істоти зображуються безтурботними й безпечними на фоні місячного світла: «Так слухають пісню, що летіть на селах, / Русалки у місячну ніч...» [7, с.199], що цілком відповідає прадавнім поглядам. Так, за М.Костомаровим, русалки постають істотами легкими, майже безтілесними, ані добрими, ані злими; «(...) вони ніби втілені у людській подобі предмети фізичного світу, але при людській фігурі зберегли і несвідомість, і байдужість матерії» [3, с.228]. Таким чином, автор удається до прямого використання автентичних образів та сюжетів, наслідуючи фольклорну традицію.

У народнопоетичному дусі подає образ водяниць і Б.Лепкий, відтворюючи світоглядні позиції праслов'янських народів, котрі вважали русалок також «(...) істотами свавільними, жартівливими: вони качаються на деревах, чешуться при світлі місяця; але іноді нападають на людей і залоскочують їх до смерті: це, однак, відбувається більше від пустощів» [3,

с.228]. *«Тиха нічка, ясна днина... / Місяцеві сон приснився, / Він у річку задивися, / Як у дзеркало дівчина. / На беріжку, в очереті, / Чешуть русалки волосся; / Мають хлопця на прикметі / І його до себе просять: / «Хлопче, хлопче, не барися, / Подивись, які в нас чари!» / Місяць з мрії очутився / І сховався за сиві хмари»* [4, с.284-285]. У цій поезії («Ніч» зі збірки «Золота липа») нічне світило, окрім покровительства водяним дівчатам, виконує роль індикатора подій, реагуючи на злі наміри цих дивних істот. Таким чином, автор через індивідуальну свідомість віддзеркалює етнокультурну інформацію, закодовану в архетипних образах місяця та русалок.

З глибокої давнини виринають й образи мавок у поезії О.Олеся *«Хоч злидні взяв гуцул до хати...»*, поведінка котрих також залежить від місяця – *«їхнього сонця»* [2, с.449]. *«Вночі, як місяць впливає, / Мавки танцюють свій танок, / Їм вітер тихо трембітає / І в лад приплескує струмок»* [7, с.216]. Така метафорична картина із чарівними істотами в центрі подій реалізує ментальне відтворення ситуації, оскільки ці лісові безтілесні істоти вирізняються особливою пристрасстю до танців і веселого безтурботного життя [2, с.285], розчиняючись у повітрі, воді та місячному світлі, не порушуючи законів природи. Завдяки нічному світилу відбуваються трансфігуративні метаморфози із чарівними істотами, котрі в денний час залишаються невидимими, матеріалізуючись лише вночі.

Навколишня реальність у суб'єктивній рецепції автора підпорядковується абсолютно новим індивідуальним законам буття, що регулюють інтенціональну спрямованість художнього міфотворення. Авторське світотворення ґрунтується на основі асоціативного та емотивно-оцінного потенціалів, завдяки котрим відбувається міфологічне моделювання дійсності. Так, О.Олесь у вірші *«Гори сплять, повіті млою...»* спрямовує своє художнє мислення на реалії об'єктивної дійсності, подаючи власну інтерпретацію їх функціонування: *«В сьайві місячнім блукають / Голубі отари хмар... / То пасуться, то лягають, / То спускаються у яр»* [7, с.198]. Отже, звичайне природне явище на основі асоціативного сприйняття під пером художника слова перетворюється на

міфологічний сюжет. Візуалізація хмарного неба відбувається завдяки сяянню місяця, котрий вивищується над чередою хмар і, таким чином, перебуває в іншій площині, освітлюючи їх рух.

Асоціативний характер носить й персоніфікація місяця в образі пастуха, а зірок – в образі череди овець, що має фольклорне походження. В російській народній традиції існував ритуал, що засвідчує важливість такого уособлення: «коли на небі з'являлись зірки, вівчарі виходили на вулицю, ставали на руно (шерсть) і співали, закликаючи зірку освітити «вогнем негасимим білоярових овець», примножити їх приплід (щоб овець було більше, ніж зірок на небі)» [6, с.128]. Поезія Б.Лепкого «На небі сонце гасне» із циклу «В Розтоках» є яскравим прикладом такого міфологічного наративу: *«Ідуть зірки юрбою, / А місяць серед них – / Як той вівчар з пугою / Серед овець дрібних»* [4, с.57]. Така взаємодія нічних світил корелюється в єдиній площині і виражає їх перемінний характер у результаті постійного руху, що опосередковано через індивідуальні рефлексії автора відтворює закони буття та Космосу, увиразнюючи натяк на швидкоплинність життя.

Пересування місяця нічним небом є закономірним не тільки в астрономії, а й у міфології. «Тривалі спостереження за Місяцем довели, що він рухається серед небесних зір і тримається досить обмеженої лінії руху» [8, с.44]. У вірші «Ніч над Черемошем» Б.Лепкий передає переміщення нічного світила у національному дусі: *«Над нею небо синє, / Отари білих хмар, / І місяць небом лине, / І ніч – як чарів цар»* [4, с.48]. Відповідно до принципів світобудови місяць підпорядковується законам ночі, що яскраво демонструється в даному прикладі, відтворюючи код стародавнього світовідчуття.

Закономірності Всесвіту також регулюють зміну дня і ночі, а, отже, й чергування денного та нічного світил як протистояння один одному. З настанням ранку правління місяця закінчується і навпаки – з приходом сутінків сонце поступається місцем нічному володареві. Таким чином, відбувається вічна боротьба небесних світил як відповідність двох протилежностей, котрим підвладні всі земні ритми. Такими ми бачимо астральні образи і в поезії

О.Олеся «Місяць, закоханий в ніч чарівну...», де за допомогою позасмислових засобів автор підпорядковує зміст ідейній спрямованості твору: *«Місяць не дума про ранок страшний, / Сонця пільма не лякає, / Квіти не стогнуть у день весняний: / «Осінь нас, бідних, чекає...»* [7, с.89-90]. Отже, міфологічні праобрази синтезують у собі онтологічний та аксіологічний потенціал, відображаючи образ світу в об'єктивній реальності та демонструючи життєве кредо ліричного героя як суб'єктивну акцентуацію. Таким чином, міфологеми сонця та місяця в авторському осмисленні набувають символічного значення подолання життєвих негараздів та внутрішніх протиріч людини з проекцією на світле майбутнє.

Роль місяця в житті людини визначає і Б.Лепкий у вірші «Порадь мені», де автор об'єднує в одній площині багаторівневу єдність «людина – світ – духовність». Особисті внутрішні поривання й сподівання ліричного героя об'єктивуються в астральному вимірі, що утворює синкретичну модель художньої дійсності: *«Куди мені тої долі / У світі шукати? / Отут вона, як квітонька, / До схід сонця цвіла, / Отут вона до місяця / Зі мною ходила»* [4, с.59]. Лунарному образу надається значення життєвого порадника та духовного супутника індивідуума як раціональну форму буття.

Отже, міфологема місяця в поетичних творах Б.Лепкого та О.Олеся оприявнює міфологічний дискурс як національного, так і загальнокультурного рівня, окремо реалізуючи індивідуально-авторське світобачення. Використовуючи актуальні міфопоетичні засоби для відображення лунарного образу (алюзія, алегорія, метафоричність та ін.) українські поети насичують його різноманітними міфологічними смислами. Так, місячне світло постає переможцем у боротьбі із Хаосом і темрявою в цілому та над екзистенційним станом людини зокрема. Місяць і ніч в обох авторів ототожнюються, взаємодіють або підпорядковуються один одному. Ідентифікація нічного світила із арфою надає йому аксіологічного значення. Оприявнюючи духовно-генетичну пам'ять українців та апелюючи до фольклорних джерел, обидва митці традиційно вплітають астральний образ у колискові пісні та в міфологічні

сюжети про чарівних істот. Також місяць постає символом плину часу, циклічності буття, духовної сили людини та перемоги над людськими слабкостями.

Аналіз міфологеми місяця в ліриці Б.Лепкого та О.Олеся дає досить широке уявлення про міфотворчість обох авторів, проте повне відтворення їх художньої картини світу потребує детального дослідження взаємодії окремих архетипних образів та міфопоетики їх творчості у цілому, що наразі вважаємо необхідним та перспективним.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Багнюк А. Символи українства: Художньо-інформаційний довідник / А.Л. Багнюк. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 512 с.
2. Войтович В. Українська міфологія / В.М. Войтович. – Вид. 2-ге, стереотип. – К.: Либідь, 2005. – 664 с.
3. Костомаров М. Слов'янська міфологія / М.І. Костомаров; Упоряд., приміт. І.П. Бетко, А.М. Полотай; вступна ст. М.Т. Яценка. – К.: Либідь, 1994. – 384 с.
4. Лепкий Б. Твори: в 2 т. Т.2. Поетичні твори. Прозові твори. Мемуари / Б.С. Лепкий; упоряд., автор вст. ст. та приміток Ф.П. Погребенник. – К.: Наукова думка, 1997. – 846 с.
5. Мифология: Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. Е.М. Мелетинский. -4-е изд. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 736 с.
6. О'Коннелл М., Эйри Р. Знаки и символы: иллюстрированная энциклопедия / Марк О'Коннелл, Раджи Эйри: [пер. И. Крупичевой]. – М.: Эксмо, 2009. – 256 с.
7. Олесь О. Твори: В 2 т. Т.1. Поетичні твори. Лірика. Поза збірками. З неопублікованого. Сатира. / О. Олесь; Упоряд., авт. передм. та приміт. Р.П. Радишевський. – К.: Дніпро, 1990. – 959 с.
8. Слов'янський світ: ілюстрований словник-довідник міфологічних уявлень, вірувань, обрядів, легенд та їх відлунь у фольклорі і пізніших звичаях

українців, братів-слов'ян та інших народів / Упорядник О.А. Кононенко. – К.: Асоціація ділового співробітництва «Український міжнародний культурний центр», 2008. – 784 с.

Т.А. ЦЕПКАЛО

МИФОЛОГЕМА ЛУНЫ В ПОЭЗИЯХ Б.ЛЕПКОГО И А.ОЛЕСЯ

В статье исследуется рецепция мифологемы луны известными украинскими поэтами XX века Б.Лепкого и А.Олеся. Лунарный образ в творчестве писателей анализируется сквозь призму древнего мировоззрения, а также в ракурсе индивидуально-авторского мифотворчества. Впервые делается попытка сравнить художественную картину мира Богдана Лепкого и Александра Олеся.

Ключевые слова: образ луны, мифологема, мифопоэтика, мифотворчество, символ, мировоззрение.

Т.О. TSEPKALO

MYTHOLOGEM OF THE MOON IN POETRIES

BY B. LEPKY AND O. OLES

This article studies perception of the Moon's mythologem by famous Ukrainian poets of the XX century B. Lepky and O. Oles. The lunar image in the artists' creative works is analyzed through the lens of prehistoric world-view and from the perspective of distinct author's mythogenesis. This is the very first attempt to compare the artists' pictures of the world by Bohdan Lepky and Oleksandr Oles.

Key words: lunar image, mythologem, mythopoetry, mythogenesis, symbol, world-view.

РОЗШИРЕНА АНОТАЦІЯ СТАТТІ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

T.O. TSEPKALO

MYTHOLOGEM OF THE MOON IN POETRIES

BY B. LEPKY AND O. OLES

This study grounds the impact of myth thinking and personal worldview on the artwork at a whole and on creation of the author's own picture in particular. Since the mythopoetry of B. Lepky's art environment's studies have been fragmentary, and the mythogenesis studies of O. Oles have not involved the analysis of the Moon's mythologem, we believe such a study and comparison of both artists' world-views to be reasonable.

Both poets' art works bespeak their dramatic love with the beauty of the nocturnal nature and astral bodies. The lunar image in their works is rather symbolic and is denoted by folksong themes. B. Lepky presents the Heavenly Lamp to be a relative to other celestial bodies, while O. Oles' Moon is in love with the night. Reflecting the state of persona, the Moon's mythologem combines micro- and macrocosmic rhythms. The lunar light by both poets contrasts with the darkness of night and tokens victory, hope and power that overcomes fragility of the human spirit. However, B. Lepky's works spot a lunar image, covered with existential tunes: the Moon, imaged as an harp, expresses the persona's grief. O. Oles imparts the image of the Orb of Night with magic and mystic elements.

Through saturating the lunar image with mythological elements, the reality in the author's subjective perception is subject to brand new distinct subsistence rules that govern intentional directivity for the artistic mythogenesis.

Therefore, the Moon's mythologem in poetic works by B. Lepky and O. Oles reflects mythological discourse both on the national and general cultural level, separately implementing particular author's world-view. Using relevant mythopoetic tools in depicting the lunar image, such as allusion, allegory, metaphor, etc., Ukrainian poets saturate it with various mythological meanings. Thus, the moonlight becomes the winner over Chaos and Darkness at a whole, and over existential state in

particular. Both artists' Moon and Night are identical, they interact or subordinate to each other. Identifying the Orb of Night as an harp attributes it with axiological meaning. By embodying cultural inherited memory of Ukrainians, appealing to folklore sources, both artists traditionally implement the astral image into lullabies and mythological tales of magic beings. Also, the Moon becomes a symbol of flow of time, cyclical life and human spiritual power.

Цепкало Т.О. Міфологема місяця в поезіях Богдана Лепкого й Олександра Олеся // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць / за ред. В.Д. Будака, М.І. Майстренко. – Випуск 4.12 (96) – Миколаїв, МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2013. – С.240-246.